

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

UT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

טז (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה לְשָׁמוּאֵל
 עַד-מָתִי אֶהְיֶה מְתַאֲבֵל אֵל-
 שָׂאוּל וְאַנִּי מְאַסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל-
 יִשְׂרָאֵל מֵלֵא קִרְנָה שְׁמִן וְלֵךְ
 אֶשְׁלַחְךָ אֵל-יְשִׁי בֵּית-הַלְּחָמִי
 בִּירְאֵיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ :
 (ב) וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ
 וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגִנִי * וַיֹּאמֶר
 יְהוָה עֲגִלְתָּ בְּקַר הַתְּקַח בְּיָדְךָ
 וְאָמַרְתָּ לְזִבְחַ לַיהוָה בָּאתִי :
 (ג) וְקִרְאתָ לְיִשִׁי בְּזִבְחַ וְאָנֹכִי
 אֹדִיעֶךָ יְהִי אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה
 וּמִשְׁחַתָּ לִּי אֶת אֲשֶׁר-אָמַר אֵיךְ :
 (ד) וַיַּעַשׂ שָׁמוּאֵל אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְהוָה וַיָּבֵא בֵּית לָחֶם וַיַּחְרְדוּ וְקִנְי
 הָעִיר לְקִרְאָתוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלֹם
 בּוֹאֶךָ : (ה) וַיֹּאמְרוּ שְׁלֹם לְזִבְחַ
 פסקא כאמצע פסוק ליהוה

טז (א) איינסט זאגטע דער עוויגע
 צו שמואל : וויא לאנג ווירסט
 דוא נאך טרויערן אום שאול ? איך
 האלטע איהן איינמאל פֿיר אונווירדיג ,
 איכר ישראל צו רעגירן . פֿיללע דיינען
 קרוג מיט עהל , אונד געה , פֿאָן מיר
 געזאנדט צו ישי אַוויס בית לחם , דען
 איך האבע מיר אינטער זיינען זעהן ,
 זיינען קעניג ערועהן . (ב) שמואל
 שפראך : וויא קאן איך הינגעהן , ווען
 עס שאול ערפֿעהרט לעסט ער מיך אומ-
 ברינגן . דא זאגטע דער עוויגע : זא
 נים איינע רינדקאלבע מיט , אינד גיב
 פֿאַר : איך בין געקאממען , דעם עוויגן
 צו אפֿפֿערן . (ג) צו דיזעם אפֿפֿער
 לאדעסט דוא ישי איין , איך ווערדע
 דיר דאן בעקאנט מאכען , וואס דוא
 זויטר טוהן זאלסט , ווען איך דיר נון
 אנצייגען ווערדע , דען זאלבע מיר .
 (ד) שמואל טאהט וואס איהם דער
 דער עוויגע גזאגט , אונד גינג נאך בית
 לחם : דיר איילטן דיא עלטעסטן דער
 שטאט איהם ענטגעגן , אונד זיינער
 זאגטע : דיין אנקאממען וויא אין פֿרידן .
 (ח) ער אנטוואָרטעטע : אין פֿרידן ,
 איך

רש"י

באור

טז (א) בית הלחמי • מצית לחם
 וכן דרך כל דבר ששמו צפתי
 תיבות כמו בית לחם בית שמש בית אל
 קרית ארבע אס בח להטיל צו ה"א מטיל
 צין שתי התיבות כגון קרית ארבע
 בית האלי בית הלחמי : (ד) ויחרדו •
 מהרו

עוד אכלו לראות את פניו , אכל בקרי והזמן
 ראהו , כ"ש לקמן (י"ט כ"ה) • כי התאבל ,
 לפיכך ה' מונע את עכמו לראותו , אולי
 ישכח את אשר עשה ואת כנוזר עליו • וה'
 נחם , כלל אחר פרט .
 טז ואני מאסתיו , אחר שאני מאסתיו
 ממלך , וודאי איכנו ראוי שתאכל
 עליו • (ד) ויחרדו , מהרו לכזאת לקראתו
 (רש"י) ועיין מה שכתבתי לעיל (י"ג ו"ו) •
 ויאמר , אחד מהם נפקודת כולם • שלום בואך , הוא דרישת שלום • או שאלו אותו
 על סינת בואו , אס טוב אורעה סינת בואו אליהם , והוא ענס טוב • (ה) ויקדש
 את

איך בין געקאממען , דעם עוויגען צו
 אַפּפּערן . האלטעט אייך ברייט , איהר
 מיסט מיט מיר אַפּפּערן קאממען . ער
 לים אויך ישי אונד ויינע זעהנע זיך ברייט
 האלטען , אונד לוד זיא איין צום אַפּפּר .
 (ו) אלס דיזע קאמען , אונד ער
 אליאב ערבליקטע ראכטע ער : וואהר ,
 ליד ! דא שטעהט פּאַר דעם עוויגען זיין
 גואלכטר . (ז) דער עוויגע אבער
 שפראך צו שמואל : זיה ניכט אויף
 זיינע געשטאלט , אונד שלאַנקע גרעסע ,
 איך האלטע דיזען אונווירדיג . דעם
 מענשען זעהן איזט ניכטס , דען דער
 מענש זיהט בלאַס אויף דען שיין , גאַטט
 אבער שויעט אין דאז אינרע .

(ח) דא ריף ישי דען אַבינדב , אונד
 לים איהן פּאַר שמואל פּאַראיבר געהן ,
 דיזער שפראך : אויך דיזען האט גאַטט
 ניכט גוועהלט . (ט) אויך שמה לים
 ישי פּאַראיבערגעהן , ער (שמואל)
 שפראך דיזען האַט דער עוויגע אויך
 ניכט גוועהלט . (י) זאָ לים ישי אַללע
 זיינע זיכען זעהנע פּאַר שמואל פּאַראיבר
 געהן , אונד שמואל שפראך : גאַטט
 דאט קיינען אונטער דיזען גוועהלט .
 (יא) דא שפראך שמואל צו ישי : זינד

דאז

באור

אח ישי , כראה שלא הי' ישי בין הוקנים ,
 ויקדש אותו בפרט , או אמר ויקדש בעבור
 זכיו . (ז) כי לא אשר יראה האדם ,
 אשר יראה האדם לח הוא , ראיתו אינו שזה
 כלום , כי הוא לא יראה אלא לעינים , ולפי
 הרוב אין תוך דבר כבוד . לעינים , כמו
 והנה הנגע עמד בעיניו (ויקרא י"ג ה')
 שהוא כמראהו , כמו שפירש"ש רש"י ורמב"ם
 (יב) אדמוני

עוד יען שאינך רואה : (ט) ויעבר ישי שמה . הוא שמעה : (יא) שאר

ליהוה באתי התקדשו ובאתם
 אתי בזבח ויקדש את ישי ואת
 בניו ויקרא להם לזבח : (ו) ויהי
 בכואם וירא את אליאב ויאמר
 אך נגד יהוה משיחו : (ז) ויאמר
 יהוה אל שמואל אל הַבֵּט אֶל־
 מראהו ואל־גִּבּוֹת קומתו כי
 מאסתיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה
 הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם
 וַיְהִי וַיִּרְאֶה לְלֵבָב : (ח) ויקרא
 ישי אֶל־אַבְיָנָדָב וַיַּעֲבְרֵהוּ לִפְנֵי
 שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־בְּזֶה לֹא־
 בָּחַר יְהוָה : (ט) וַיַּעֲבֵר יְשִׁי
 שִׁמְהָ וַיֹּאמֶר גַּם־בְּזֶה לֹא־בָחַר
 יְהוָה : (י) וַיַּעֲבֵר יְשִׁי שְׁבַעַת בְּנָיו
 לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לֵאמֹר
 יְשִׁי לֹא־בָחַר יְהוָה בְּאַלְהָהּ :

רשי התמו

מסרו לזאת לקראתו : (ו) ויאמר אך
 נגד ה' משיחו . ויאמר בלבו אך חמת
 הוא זה שהגון למלכות : (ז) חל תבט
 חל מראהו . חל יופי תארו : כי
 מחסתיהו . לפי שבעסן הוא כמוה שגא'
 ויחר חף אליאז בדוד כי לא אשר יראה
 האדם חע"פ שקראת לענמך רואה
 שאמרת לשאול חנכי הרוחה כאן חני
 עוד יען שאינך רואה : (ט) ויעבר ישי שמה . הוא שמעה : (יא) שאר

קטן

הַתַּמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׂאֵר
הַקָּטָן וְהַגֶּהֱ רָעָה בְּצֵאֵן וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל אֶל־יְשִׁי שְׁלַחָה וְקַחְנוּ בִּי־
לֹא נָסַב עַד־בָּאוּ פֹה :
(יב) וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וַרְוֵהוּ
אֲדַמּוּנִי עִם־יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב
רְאִי * וַיֹּאמֶר יְהוָה קוּם מִשְׁחָהוּ
בִּיזָה הוּא : (יג) וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל
אֶת־קָרְן הַשֶּׁמֶן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ
בְּקָרֵב אָחִיו וַתִּצְלַח רוּחַ־יְהוָה
אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וּמַעַלְהָ
וַיִּקַּם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הַרְמָתָה :
(יד) וְרוּחַ־יְהוָה סָרָה מֵעַם שָׂאֵל
פַּסְקָא בַּאֲמַצַּע פַּסוּק וּבַעֲתָתוֹ
רְשִׁי

דאז נון אללע דיינע קנאבען ? ער אנטע
ווארטטע : דער קליינסטע איזט נאך
דא , דער וויידעט דאז קליינע פֿירד .
שמואל זאגטע : שיק הין , אונד לאס
איהן קאממען , וויר זעצן אונס ניכט צו
טישע , ביז ער היר איזט .
(יב) ער שיקטע הין , לים איהן קאממען ,
ער וואר דאטוואנגיכט . האטטע איינע
שענע געשטאלט , אונד איין גוטעס
אויסזעהן . דער עוויגע שפראך : וואהל=
אן ! זאלבע איהן , דען דויר איזט עס .
(יג) דא נאם שמואל דאז עהלהארן ,
אונד זאל בטע איהן אונטער זיינען
ברידרן . אויף דער שטעללע קאם איין
גייסט פֿאם עוויגן אין דוד דער איהן זייט
דזעם טאגע , אין דער פֿאלגע ניכט
פֿרליס . שמואל מאכטע זיך זאראן אויף ,
אונד רייזטע ווידער נאך וימה .
(יד) שאול האטטע דער גייסט דעז עוויגן
פֿערלאסען

באור

(יב) אדמוני, פירושו כסדרו וינא הראשון
אדמוני, וכן אמרו בכ"ר, כיון שראה שמואל
את דוד אדמוני, אמר זה שופך דמים כעשו,
וא"ל הקב"ה עם יפה עינים כו'. ומלת
אדמוני תואר, והוא נבוע אדום על לתיים,
כאשר יתאדמו לחיי הנערים הנריאים וזקקים . רואי, שם נשקל כורי סולי .
ענינו מרסית הפנים : (יג) בקרב אחיו, לומר שנאמר מכולם (רד"ק) . והצלח,
ענינו מהירת בוא רוח אלהים אל דוד, שנרגע המשחו נמה עליו הרוח . רוח ה',
רוח חכמה ובינה, רוח ענה וגבורה, רוח דעת ויראת ה' . (יד) רוח רעה,
כתב הר"י אברבנאל, וז"ל : אחרי שסרה מעם שאול רוח ה' הנזכר, לא נשאר כיתר
האנשים, אבל אחזקה בלהות ובעתות ומקנות רעות, והי' תמיד דמיונו מתעסק
בעכשו, ואיך קרע ה' ממלכות ישראל מעליו, ואיך רוחו הטוב סרה מעליו, ומתוך זה נשרף
דמו ונתהוה בו סולי המלאכה אליא ע"כ . וטעם מאת ה', כי הוא סנת כל הסבות,
ומידו

הקטן . נשאר הקטן : לא נסב . לא נסב
לאכול וכל מושב סעודה קרויה הסבה :
(יג) ותנלח רוח ה' . רוח גבורה :
(טז) עבדיך

מכלל יופי

טז (ד) ויחרדו, ענינו רחוקה : (ז) גבוה, שם : (י) שבעה, נ' ששבעה
היו לולבר דוד, ויתכן שהי' לו בן מאשה אחרת, באלה שנים קמוצים :
(יא) שאר, פעל עומד : (יב) עם במקומו : קום ענין זרוו : (יג) והצלח,
הרגומו ושרת : (טז) מנגן

פִּרְלָאָסְעֵן , אונד איין בעזר גייסט פֿאַן
 גאַטט ענגסטיגטע איהן .
 (טו) דא שפראַכן איינסט צו שאול זיינע
 דיהנער : זיה ! איין בעזר גייסט פֿאַן
 גאַטט ענגסטיגט דיר . (טז) בעפֿעהלע
 דאָך , אָ הערר ! דיינען דיהנערן פֿאַך
 דיר , דאַס זיא איינען מאַן אויסזוכען ,
 דער דיא האַרפֿע גוט שפילען קאַן . ווען
 נון דער בעזע גייסט פֿאַם רזערן דיר
 ענגסטיגט , (שוועהרמוהט דיר איכר-
 פֿעלט) זאָ מאַג ער מיט זיינער רזאַנד
 שפילן, אונד עס ווירד דיר בעסר ווערן .
 (יז) דא שפראַך שאול צו זיינן דיהנערן :
 זאָ ערועהט מיר דען איינען מאַן , דער
 גוט שפילען קאַן , אונד ברינגט איהן צו
 מיר . (יח) דא אַנטוואַרטעטע איינער
 פֿאַן דען בורשן אונד שפראַך : איך קענע
 איינען זאָהן דעס ישי אויס בית לחם ,
 דער זייטענשפיל פֿרשטעהט , דאבייא
 ריסטיג אונד טאפֿפֿר , ערפֿאַהרן אים
 קריגע , איין זאַכפֿרשטענדיג אונד גוט
 געוואַכסן איזט אויך איין מאַן גאַטטעס .
 (יט) שאול שיקטע באַטטען הין צו ישי
 אונד לים איהם זאגען : שיקע מיר דיינען
 זאָהן דוד הער , דער ביים קליינען פֿיה
 איזט . (כ) דא נאַם ישי איינען עזעל ,
 בעלאַדן מיט

באור

ומידו הכל . (טו) מבעתך , שרשנעת ,
 ודגשות התי"ו לתשלוס לה"פ . (טז) ונגן
 בידו , לפי שהמנגן בכנור מכה באכנעות
 יד ועל היתרים . (יח) ונבון דבר , יודע
 מוכן כל דבר אשר בארץ , ולדבר בעניינס
 בהשכלודעת , וכדמיתורגס . (כ) חמור
 לחם

ובעתתו רוח רעה מאת יהוה :
 (טו) ויאמרו עבדי שאול אליו
 הנה נא רוח אלהים רעה
 מבעתך : (טז) יאמר נא אדננו
 עבדיך לפניך יבקשו איש ידע
 מנגן בכנור והיה בהיות עליך
 רוח אלהים רעה ונגן בידו
 וטוב לך : (יז) ויאמר שאול
 אל עבדיו ראובנא לי איש
 מיטיב לנגן ויהביאחם אלי :
 (יח) ויען אחד מהנערים ויאמר
 הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי
 ידע נגן ובכנור חיל ואיש מלחמה
 ונבון דבר ואיש רחב ויהורה
 עמו : (יט) וישלח שאול מלאכים
 אל ישי ויאמר שלחה אלי
 את דוד בנה אשר בצאן :
 (כ) ויקח ישי חמור לחם ונאד

רשי

(טז) עבדיך לפניך . הנס עבדיך
 לפניך אשר יעשו מנותיך : (יח) אחד
 מהנערי' . מיוחד שבהם דואג האדומי :
 יודע נגן . כל עמנו נתכון להכניס עין
 רעה של שאול בדוד שיתקנא בו :
 (ח) באפס

מכרל יו פי

(טו) מנגו , יודע בחכמת הניגון : (כ) חמור , אפשר צבור כמו חמור חמורתים :
 ונאד יין , מלא יין : (כג) וטוב לו , פועל עבר : (ה) וכובע

יין וגרי עזים אחר וישלח ביד
 דוד בנו אל-שאול : (כא) ויבא
 דוד אל-שאול ויעמד לפניו
 ויאהבהו מאד ויהי-לו נשא
 כלים : (כב) וישלח שאול אל-
 ישי לאמר יעמד-נא דוד לפני
 כירמץא חן בעיני : (כג) והיה
 בהיות רוח-אלהים אל-שאול
 ולקח דוד את-הכנור ונגן בידו
 ורוח לשאול וטוב לו וסרה
 מעליו רוח הרעה :

מיט בראד , איינען שלוחד וויין , אונד
 איין ציגענבעקכו , אונד שיקטע עס דורך
 זיינען זעהן דוד אן שאול . (כא) דוד
 קאם צו שאול , ער ווארד איהם פאר-
 גשטעלט , דינער גוואן איהן לויב , אונד
 מאכטע איהן צו זיינעם וואפענטרעגער .
 (כב) ער שיקטע הירויף צו ישי , אונד
 לויס איהם זאגען : לאס דאך דוד אן
 מיינעם ראפע , ער האט גענאדע אין
 מיינען אויגען געפונדן . (כג) זא אפט
 אין דער פאלגע , דער גייסט דעם העררן
 איבער שאול קאם , (איהן שוועהרמוהט
 איבערפיל) נאם דוד דיא הארפע , אונד
 שפיהלטע מיט זיינען פינגרען , דאז
 בהאנטע שאול , עס ווארד איהם בעסר ,
 אונד דער בעוע גייסט (דיא שוועהר-
 מוהט) פֿרליס איהן .

יז (א) ויאספוי פלשתים את-
 מתניהם למלחמה ויאספוי
 שוכה אשר ליהודה ויחגו בין
 שוכה ובין עזקה באפס דמים :
 (ב) ושאול ויאיש-ישראל
 נאספו ויחגו בעמק האלה
 ויערכו מלחמה לקראת
 רשי פלשתים

יז (א) איינסט צאגן דיא פלשתים
 איהרע טרופן צוזאמן , אום אין
 קריג צו ציהן , זאמעלטן זיך אין שוכה ,
 דאז יהודה גהערטע , אונד בצאגן איהר
 לאגער בייא אפס דמים , צווישן שכה אונד
 עזקה . (ב) אויך שאול אונד ישראל
 צאגן צוזאמן לאגרטען זיך אין דאז לינדנ-
 טאהל , אונד שטעלטן זיך אין שלאכט-
 ארדנונג

באור

יז (א) באפס דמים . כך שם
 המקום
 והי' המאור והיה לו כשא כליו , לפרש את מאמר ויעמוד לפניו . והככו לפני המסך הכתוב לפרש
 העמיד עכמו לפניו למען יראו , ויבחו אותי . ומיד כשראהו כשא חן בעיניו והיה לו כשא כליו .
 וכן תרגמתי . יעמוד גו' , ענינו ישמש כת"י , לא שיהי' חגלי , כי הי' הילך ושכ"ס לקמן .
 וכשאי כלי מלך רבים , ולכל ח' עת ידוע לשמש , ובלא עתו ילך וישכ לביתו חס ירצה . (כג) רוח
 אלהים , הרוח הרעה מאת אלהים , כת"י רוח נישא מן קדם ה' . ורוח לשאול , שהי' הרוח
 מניקו ולחן את לבו , ובשמעו קול הכנור רוח לבו והתעדן לנועם קולו .

יז (א) באפס דמים , שם מקום .
 קן , ע"ש אלה חסת ישנה שעמדה שם , אוהי' שם כטועים אליס רבים . ואלה כל"ס
 (לינדע